

Заборонені методи ведення війни

Здійснення

невибіркових нападів

Пов'язуючи заборонені засоби та методи ведення війни, **МГП порушенням здійснення невибіркових нападів**, що безпосередньо пов'язане з характеристиками видів озброєння, які використовує сторона збройного конфлікту, при чому свідомо обираючи їх застосування в умовах активного ведення бойових дій.

Тим самим сторона може вчиняти одночасно **два порушення**: (1) застосовувати заборонені засоби ведення війни та (2) здійснювати невибіркові атаки.

Характеристика порушення МГП:

- учинене в умовах збройного конфлікту та пов'язане з ним (може мати місце в умовах збройних конфліктів міжнародного та неміжнародного характеру);
- виконавець свідомо здійснює атаку, наслідки якої не може повною мірою спрогнозувати;
- виконавець використовує озброєння, яке має невибіркову дію;
- наслідками такої атаки є спричинення загибелі, а також завдання поранень цивільним особам, руйнування або пошкодження цивільних об'єктів;
- атака не є цілеспрямованою і впливає на значну кількість об'єктів.

Це порушення також тісно пов'язане із заборонаю МГП здійснювати прямі атаки на цивільне населення та цивільні об'єкти. Проте через масштабні наслідки, які можуть завдавати види озброєння, що мають невибіркову дію, таке порушення виділено окремо.

Заборону здійснювати невибіркові напади закріплено в статті 51 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977, та статті 13 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 08.06.1977.

Заборону застосовувати зброю, снаряди, засоби та методи ведення війни, які за своєю природою можуть заподіяти зайві травми чи непотрібні страждання або які за своєю суттю є невибірковими, закріплено в статті 8(2)(b)(xx) Римського статуту Міжнародного кримінального суду. При цьому в указаному положенні міститься посилання на додаток до Статуту, який має містити перелік видів зброї, снарядів, засобів і методів ведення війни, які є забороненими. Однак на сьогодні цей документ не затверджено.

Невибірковими нападами є ті, які за своїми характеристиками, обставинами вчинення і наслідками:

- **не спрямовані на конкретну воєнну мету;**
- використовують **метод або засоби** ведення війни, **які не можуть бути спрямовані на конкретну військову ціль;**
- використовують **метод або засоби** ведення війни, **наслідки яких не можуть бути обмежені** відповідно до вимог міжнародного гуманітарного права.

Прикладами таких нападів є атака шляхом бомбардування будь-якими методами чи засобами, які розглядають як єдину військову ціль низку чітко відокремлених і окремих військових об'єктів, розміщених у населеному пункті чи в іншій місцевості, де є аналогічна концентрація цивільного населення або цивільних об'єктів; напад, який може призвести до випадкової загибелі, поранення цивільних осіб, пошкодження цивільних об'єктів або з їх поєднанням, що є надмірним стосовно конкретних і прямих військових переваг, які очікуються унаслідок такого нападу.

Невибіркові напади за своєю суттю **не розрізняють ціль**, на яку безпосередньо здійснюється атака: вплив може здійснюватися на військові цілі, цивільних осіб і цивільні об'єкти.

Заборона зброї, що не здатна розрізнити цивільну та військову цілі, згідно зі звичаєвим МГП є принципом, яким в жодному разі не можна нехтувати. Ще на досить ранніх етапах становлення норм МГП сторонам збройного конфлікту було заборонено використовувати певні види озброєння через їхній невибірковий вплив на комбатантів і цивільних.

Аби визнати, що застосований вид озброєння має невибіркову дію, важливо звертати увагу на такі **критерії**:

- його **дія не є лімітованою** у розумінні здійснення прямого та точечного нападів на об'єкт;
- **наслідки** його застосування **неможливо спрогнозувати** на етапі планування атаки та вибору засобів ведення війни;
- має **значну сферу ураження** через характеристики цього озброєння чи неможливість здійснювати контроль над його дією (наприклад, щодо фактів застосування біологічної зброї);
- обов'язково **створює ризик надмірного страждання** цивільних осіб.

Над довідкою працювали:
Павлюк Аліна (Офіс Генерального прокурора)
Лисенко Марія (JustTalk)